

واکاوی و بررسی عوامل موثر بر توسعه گردشگری سبز روستای توچال (بر اساس روش تئوری بنیادین)

معصومه پازکی^۱

استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور

مختار یوردخانی

استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۱۲/۰۶

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۰۹/۲۴

چکیده

دو پارامتر مهم در گفتمان‌های مسلط برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران توسعه‌ی روستایی، اشتغال‌زایی و درآمدزایی می‌باشد و محیط جغرافیایی پویاتر و پایاتر، به تنوع و سرزندگی بیشتر ساختار اقتصادی روستا منجر خواهد شد. با عنایت به نقش مهم گردشگری سبز در متنوع کردن فعالیت‌های اقتصادی، پایداری محیط زیست و حراست از تنوع زیستی موجود در روستاها؛ در این نوشتار با بهره‌گیری از پارادایم کیفی و تئوری زمینه‌ای به بررسی و واکاوی عوامل موثر بر توسعه گردشگری سبز در روستای توچال (شهرستان پاکدشت) که یکی از روستاهای هدف استان تهران می‌باشد، می‌پردازیم. برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز جهت بررسی، مطالعه و تجزیه و تحلیل، از روش ترکیبی (اسنادی-پیمایشی) استفاده شده است بدین منظور در کنار مطالعات اسنادی از روش‌های مصاحبه، مشاهده مشارکتی و غیر مشارکتی و تهیه عکس و فیلم نیز بهره گرفته شده است. پدیده‌ی نهایی منتج از کنش متقابل بین مردم محلی و مسؤلان با گردشگران، تغییر کنش‌های پیوسته حضور سازنده‌ی گردشگران به کنش گسسته و انفرادی بوده است. شرایط علی، شرایط مداخله‌گر، راهبردهای به کار گرفته شده و برخی از پیامدهای این تغییر کنش بدین شرح است: الف) شرایط علی: کاهش هنجارهای عمل متعامل، بدینین به حضور گردشگران، مهاجرت؛ ب) شرایط مداخله‌گر: اولویت دادن به منافع آنی نه آتی که منجر به تغییر کاربری اراضی شده است؛ ج) راهبردها: تغییر ساختار زندگی، تغییر بافت روستا، احساس کم‌توانی در برابر مسائل اقتصادی و د) پیامدها: توسعه نیافتگی روستا، تاخیر در رشد خود باوری و خوداتکایی.

واژگان کلیدی: گردشگری سبز، تئوری نظریه‌ای، روستای هدف توچال، اقتصاد متنوع، توسعه پایدار روستا

مقدمه

در عصر آگاهی‌های زیست‌محیطی، هر محلی که می‌خواهد جذاب و رقابتی باقی بماند، نیازمند یک استراتژی مناسب عملکردی جهت دستیابی به پایداری می‌باشد. گردشگری سبز از یک سو رابطه‌ی دوستانه با محیط فیزیکی - اجتماعی روستا دارد و از سوی دیگر، دوستی با محیط زیست را پیشنهاد می‌کند، از این رو می‌توان گفت این بخش از گردشگری روستایی که در پی رسیدن به ایده‌های توسعه‌ای پایدار می‌باشد می‌تواند به عنوان یک استراتژی مناسب عملکردی جهت توسعه روستا مد نظر قرار بگیرد زیرا که بدون شک مهم‌ترین عامل شتاب‌دهنده‌ی روند درآمدزایی روستائیان، تنوع‌سازی اشتغال است و گردشگری سبز ابزاری قدرتمند برای اشتغال‌زایی و توسعه اقتصادی در سطح روستا می‌باشد (sazbo, 2005: 180) و همین امر تحرک و پویایی جامعه‌ی روستایی را تضمین می‌کند (ارجمندنیا، ۱۳۷۳: ۸۷).

جامعه‌ی روستایی پویا با اقتصادی متنوع و سرزنده و با دستیابی به رفاه، درآمد و ثروت پایدار در جهت حفظ و حراست از منابع زیست محیطی گام بر می‌دارد زیرا که دوام، بقاء و پایداری درآمد و ثروت خود را در گرو دوام، بقاء و پایداری محیط زیست می‌داند. گردشگری سبز، علاوه بر سازگاری با محیط زیست، خدماتی را ارائه می‌دهد که متکی بر سرمایه‌های طبیعی و برگرفته از فرهنگ بومی است لذا می‌تواند به عنوان یک کاتالیزور و راهکار کلیدی جهت توسعه اقتصادی متنوع و پایا در محیط روستا به حساب آید از این رو واکاوی و بررسی عوامل موثر بر توسعه گردشگری سبز روستای توچال که از روستاهای هدف گردشگری در استان تهران می‌باشد، موضوع اصلی پژوهش حاضر در نظر گرفته شده است و بر این اساس، در این پژوهش که به روش ترکیبی اسنادی - پیمایشی در روستای توچال شهرستان پاکدشت در استان تهران صورت گرفته است، این سؤال اساسی مطرح بوده است که چه عواملی بر توسعه و گسترش گردشگری سبز در این روستا تأثیر دارد؟

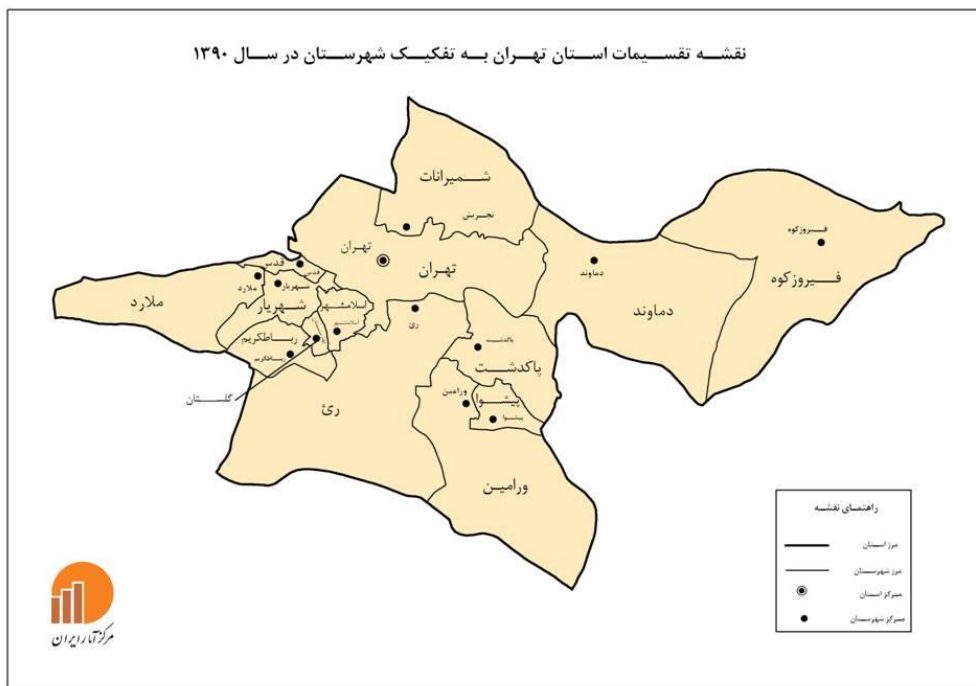
اهداف تحقیق بر طرح تحقیق تأثیر می‌گذارد (های، ۱۳۹۱: ۶۴) از این رو مشخص کردن هدف پژوهش ضروری می‌باشد و هدف اصلی از انجام این پژوهش شناسایی راهبردها و روش‌هایی برای توسعه‌ی گردشگری سبز پایدار و درخور در کنار شناسایی عوامل محدود کننده توسعه گردشگری سبز جهت شناسایی راهکارهای مقابله با آن‌ها، می‌باشد.

موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه

روستای توچال از توابع بخش مرکزی شهرستان پاکدشت، بامختصات جغرافیایی ۵۱ درجه و ۴۲ دقیقه طول شرقی و ۳۵ درجه و ۳۴ دقیقه عرض شمالی، در فاصله ۷ کیلومتری شمال شهر پاکدشت واقع شده است. روستای توچال از سطح دریا ۱۳۷۰ متر ارتفاع دارد و آب و هوای آن در بهار و تابستان معتدل و در زمستان سرد است. توچال از روستاهای قدیمی استان تهران است و محوطه تاریخی یورد بلاغ، شامل چند تپه کم ارتفاع و نزدیک به هم، با مساحت تقریبی ۲ هکتار، در توچال واقع شده و نشانگر قدمت طولانی آن است.

نقشه شماره ۱: موقعیت جغرافیایی استان تهران در کشور ایران

نقشه شماره ۲: موقعیت جغرافیایی شهرستان پاکدشت در استان تهران

جدول شماره ۱: جاذبه‌ها و پتانسیل‌های توسعه گردشگری سبز در روستای توجال

جاذبه‌ها و پتانسیل‌های اقتصادی	۱- مستعد بودن محیط جغرافیایی روستا جهت سرمایه‌گذاری ۲- وجود باغات انار، انگور، گردو و ... و امکان فروش محصولات باغات به گردشگران در فصل تابستان ۳- وجود فعالیت دامداری گسترده در روستا و امکان فروش محصولات لبنی به گردشگران در تمام فصول سال
جاذبه‌ها و پتانسیل‌های اجتماعی و فرهنگی	۱- زندگی عشایری که بیشتر از نوع ترانسهمانس می‌باشد ۲- وجود آداب رسوم و فرهنگ بومی و سنتی عشایری در روستا
جاذبه‌ها و پتانسیل‌های اکولوژیکی	۱- غنی بودن منابع آب ۲- برخورداری از گونه‌های گیاهی (فلور) کوهستانی ۳- وجود چشم اندازهای بکر و زیبای طبیعی همراه با باغات ۴- وجود قنات ۵- وجود ارتفاعات مناسب جهت کوه پیمایی و کوه نوردی ۶- امکان انجام ورزش‌های زمستانی در ارتفاعات ۷- نزدیکی به دوقطب گردشگری مهم استان تهران یعنی خجیر و بوردشاه و بخشی از رودخانه جاجرود
جاذبه‌ها و پتانسیل‌های نهادی	۱- انتخاب روستا به عنوان روستای هدف گردشگری از طرف سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشور

منبع: یافته‌های پژوهش

روش پژوهش

پژوهش صورت گرفته، از نقطه نظر هدف در گروه پژوهش‌های توسعه‌ای - کاربردی می‌باشد و به لحاظ پارادایمی، در گروه پژوهش‌های کیفی (روش پژوهش کیفی تئوری زمینه‌ای^۱) قرار دارد.

تئوری برخاسته از داده‌ها (نظریه بنیادی) یک روش پژوهشی استقرایی و اکتشافی است که به پژوهشگر در حوزه‌های موضوعی گوناگون امکان می‌دهد تا بجای اتکا به تئوری‌های موجود و از پیش تدوین شده خود به تدوین تئوری و گزاره اقدام نماید. این تئوری‌ها و گزاره‌ها به شکلی نظام مند و بر اساس داده‌های واقعی تدوین می‌شود. واژه گراند^۲ در این موضوع نشانگر آن است که هر تئوری و گزاره‌ای که بر اساس این روش تدوین می‌شود بر زمینه‌ای مستند از داده‌های واقعی بنیان نهاده شده است و در این روش تمامی مراحل جمع‌آوری داده‌ها و ساخت تئوری به عنوان رهیافتی منسجم و متقابل^۳ مرتبط دیده می‌شود (Chamberlain, 1999: 186).

پنج ویژگی نظریه‌هایی که از طریق گراند تئوری تولید می‌شوند:

۱- پژوهشگر را قادر به توضیح و تشریح موضوع مورد مطالعه سازد و امکان پیشگویی در مورد رخدادهای ممکن در زمینه تحقیق را فراهم سازد؛

۲- در پیشرفت مبانی نظری موضوع مورد مطالعه مؤثر باشد و در آن مشارکت کند؛

۳- علاوه بر مبانی نظری در زمینه‌های عملی موضوع مورد مطالعه نیز کاربرد داشته باشد؛

۴- رویکرد تازه‌ای برای نگرش به موضوع مورد مطالعه فراهم آورده و پژوهشگر به مرحله‌ای از شناخت نسبت به داده برساند که بتواند به داده گردآوری شده معنا و مفهوم ببخشد؛

۵- پژوهش‌های آتی در زمینه مورد نظر را تسهیل نمایند (www.ayandehpajoohi.com).

مراحل عملی ساخت تئوری در روش تلوری زمینه‌ای به شرح ذیل می‌باشد:

✓ مرحله‌ی اول: طرح تحقیق است و شامل دو گام بررسی ادبیات فنی و انتخاب موارد است؛

¹ Grounded theory

² Grounded

✓ مرحله‌ی دوم، گردآوری داده‌هاست که ورود به میدان تحقیق است؛

✓ مرحله‌ی سوم، تنظیم داده‌ها و نگارش گویه‌ها و مفاهیم است؛

✓ مرحله‌ی چهارم، تجزیه و تحلیل داده‌هاست که اصلی‌ترین بخش تحقیق است و

✓ مرحله‌ی پنجم، طراحی و اعتبار مدل می‌باشد (پاپ زن، ۱۳۸۲: ۱۹۸).

انجام پژوهش در منطقه مورد مطالعه

در این پژوهش جامعه مورد مطالعه اهالی روستای توچال بوده است که حجم نمونه با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری ناهمگون^۱ تعیین شده است. در این نمونه‌گیری براساس این منطق که طیف‌های مختلف آزمودنی‌ها یا اعضای یک جامعه ممکن است بر نتایج مطالعه تأثیرات متفاوتی بگذارند، بنابراین تلاش شده است از همه طیف‌ها یا زیرگروه‌ها در نمونه‌گیری انتخابی داشته باشیم، این بدان معناست که از تمامی طبقات اجتماعی، اقتصادی بالا، متوسط و پایین نمونه انتخاب کرده ایم.

جهت جمع‌آوری داده‌ها از روش مصاحبه هرمی^۲، مشاهده مستقیم^۳، عکس و اسناد و مدارک کتابخانه‌ای بهره گرفته شده است.

الف) مراحل اجرای تئوری زمینه‌ای در این پژوهش:

۱- طرح کلی پژوهش (تئوری پرسش‌های پژوهش):

پیکره‌بندی کلی یک تحقیق عبارتست از این که چه اطلاعاتی از کجا و به چه میزانی باید برای ارائه پاسخ‌های مناسب به سؤال اصلی پژوهش گردآوری و تفسیر شود از این رو طرح پژوهش در این نوع از روش مطالعه، شامل پرسش اصلی پژوهش به همراه مشخص کردن محدوده‌ی پژوهش می‌باشد.

سؤال اصلی این پژوهش عبارتست از: "چه عواملی بر توسعه و گسترش گردشگری سبز در روستای توچال تأثیر دارد؟" و محدوده‌ی پژوهش، روستای هدف توچال از توابع شهرستان پاکدشت در استان تهران می‌باشد و اهالی این روستا جامعه‌ی آماری این پژوهش را تشکیل می‌دهند.

۲- گردآوری داده‌ها همراه با تحلیل تا جایی که به مرحله اشباع می‌رسیم:

جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها به طور آگاهانه همزمان انجام می‌شود و گردآوری داده‌های اولیه به منظور شکل‌گیری روند "جمع‌آوری مداوم داده‌ها" صورت می‌گیرد؛ تا برای پژوهشگر فرصت‌هایی را فراهم کند تا میزان "کفایت" مقوله‌های مناسب را افزایش دهد. تئوری مفهوم‌سازی بنیادی برای جمع‌آوری، تحلیل و نظریه پردازی براساس داده‌ها، رویه‌های نظامند را در پیش می‌گیرد و به کیفیت تئوری ظهور یافته نیز توجه دارد. انواع مختلف داده‌ها به تحلیل‌گر، دیدگاه‌ها یا نقطه نظرات مختلفی می‌دهد که از طریق آن یک مقوله را درک می‌کند و خواص (مؤلفه‌های) آن‌ها را شکل می‌دهد؛ این دیدگاه‌های مختلف را "تکه‌های اطلاعات اولیه" می‌گویند. به طور خلاصه، تدوین یک

¹ Dimensional or heterogeneity sampling

² Pyramid interview

³ Direct observation

پروتکل دقیق جمع‌آوری داده‌ها از طریق استفاده از چند شیوه جمع‌آوری داده هم کمی و هم کیفی و ایجاد پایگاه سیستماتیک داده‌ای مطالعه موردی است و در نهایت حصول اطمینان از این نکته است که داده‌ها به صورت همزمان جمع‌آوری و تحلیل شوند و انعطاف‌پذیری پژوهش حفظ شود. این همزمانی اجازه می‌دهد تا تعدیلاتی نسبت به فرآیند جمع‌آوری داده‌ها در پرتو یافته‌های درحال ظهور صورت گیرد.

۳- مرحله‌ی تنظیم داده‌ها

تنظیم داده‌ها براساس ترتیب وقوع زمانی به پژوهشگر اجازه می‌دهد تا رویدادهای علی را در گذر زمان تعیین کند زیرا توالی بنیادی یک علت و اثر آن نمی‌تواند به صورت موقتی معکوس شود. در عین حال، برخلاف بیشتر رویکردهای سری‌های زمانی، این ترتیب زمانی باید بسیاری از انواع مختلف متغیرها را تحت پوشش قرار دهد و به یک متغیر وابسته و مستقل محدود نشود.

۴- مرحله تحلیل داده‌ها

تحلیل داده‌ها، محور اصلی پژوهش تئوری پرداز می‌شود. درون این چهار چوب کلی، تحلیل داده‌ها برای هر مورد متضمن ایجاد مفاهیم از طریق فرآیند کدگذاری است. که بیانگر عملیاتی است که به وسیله آنها داده‌ها تجزیه، مفهوم سازی و به طریقی جدید منظم می‌شوند. این فرآیند اصلی است که بدان طریق تئوری‌ها از داده‌ها ساخته می‌شوند (Strauss & Corbin, 1998: 57) و چگونگی کدگذاری بر حسب نوع آموزش، تجربه و هدف محقق تغییر می‌کند (استراس و کوربین، ۱۳۸۵: ۲۰). که سه شکل از کدگذاری وجود دارد که عبارتند از: کدگذاری باز^۱، کدگذاری محوری^۲ و کدگذاری انتخابی^۳. کدگذاری عبارت است از دو فعالیت همزمان تقلیل مکانیکی داده‌ها و مقوله‌بندی تحلیلی داده‌ها در قالب تم‌ها.

✓ کدگذاری باز: جداسازی داده‌ها و ترسیم و الصاق مفاهیم اولیه از داده‌های خام.

* کدهای دلالت‌انگیز، که محقق بر مبنای مفاهیم موجود در اطلاعات می‌سازد و

* کدهایی که از زبان فرد مصاحبه شده یا مشاهده شده استخراج می‌گردد (ادیب حاج باقری، ۱۳۸۶: ۱۲۸).

✓ کدگذاری محوری: میان بر زدن و مرتب سازی مقولات نسبت به یکدیگر.

✓ کدگذاری گزینشی: این نوع از کدگذاری به معنی تلفیق و توأم کردن طبقات به وجود آمده برای شکل‌گیری

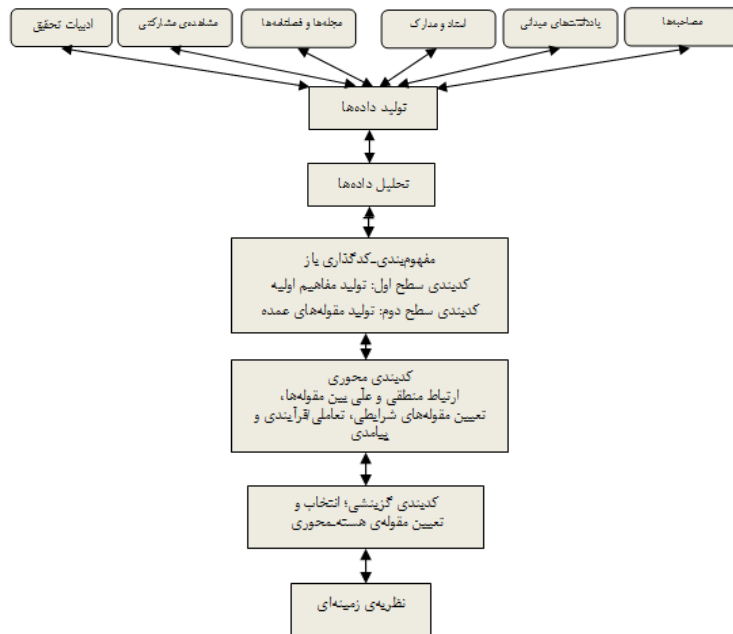
اولیه چارچوب تحقیق، می‌باشد (قبادی و همکاران، ۱۳۹۱: ۸۹)

نمودار زیر (نمودار شماره ۱) خلاصه‌ی مراحل انجام تحقیق با نظریه‌ی زمینه‌ای را نشان می‌دهد:

¹ Open coding

² Axial coding

³ Selective coding

ب) گردشگری سبز

گردشگری سبز برای توصیف انواعی از گردشگری به کار می‌رود که بیشتر با انگیزه دوستداری و حفاظت از محیط زیست صورت می‌گیرد و به عنوان یک شیوه بازاریابی به کار می‌رود که دوستی با محیط زیست را پیشنهاد می‌کند و به صورت گسترده با گردشگری جایگزین (Bulter, 1992: 86) و گردشگری مسئولانه (Wood, 1991: 29) و گردشگری جدید هم معنی است. گردشگری سبز بعنوان یک دیدگاه به نوعی از گردشگری اطلاق می‌شود که روابط دوستانه با محیط فیزیکی و اجتماعی را جستجو می‌نماید و در جستجوی رسیدن به ایده‌های توسعه پایدار می‌باشد. بهترین روش برای توسعه، ارتباط همزیستی بین محیط زیست طبیعی و اجتماعی است (شارپلی، ۱۳۸۰: ۱۴).

مروری بر خط سیر تحقیق

گردشگری سبز روستایی در پایداری درخور، مناسب و به سامان توسعه‌ی یک جامعه روستایی نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند و آن چه که ذهن پژوهشگر را در شروع این پژوهش به خود اختصاص داده بود، این موضوع بود که چرا روستای هدف توجال با داشتن جاذبه‌های طبیعی و معنوی فراوان در جذب گردشگران این حوزه ناکام مانده است و سوال اساسی این پژوهش این بود که چگونه می‌توان بر محدودیت‌ها و مشکلات فائق آمد و به توسعه گردشگری سبز در این روستا کمک نمود.

مطالعات کتابخانه‌ای همراه با مشاهدات میدانی و مصاحبه با مردم این روستا و گردشگران و متخصصین این حوزه، باعث شناسایی محدودیت‌ها و مشکلات شد.

از جمله موارد مهم که در طبقه گسترده بدان‌ها اشاره شد عبارتند از:

➤ عدم وجود امکانات زیربنایی و رفاهی؛

➤ کم‌رنگ شدن جاذبه‌های محلی.

بخش‌هایی از اظهار نظر جامعه مورد مطالعه در این زمینه عبارتند از:

✓ عدم آشنایی با ساختار و سلیقه جامعه هدف؛

✓ عدم توجه کافی دولت؛

✓ فقدان یک سیستم و بخش تحقیقاتی و مطالعه دقیق جامعه هدف؛

✓ عدم استفاده بهینه از تمام ظرفیت‌های موجود؛

✓ عدم توجه دولت و مسئولان محلی به توانمندسازی بخش خصوصی و مشکلات زیست محیطی.

که موارد فوق‌الذکر بیانگر این مطلب است که جامعه مورد مطالعه به عدم برنامه‌ریزی مسئولان محلی و کم‌رنگ شدن جاذبه‌های محلی بیشتر از بقیه موارد تاکید داشتند که این امر شاید به دلیل عدم اعتماد جامعه مورد مطالعه به عملکرد دولت محلی در این زمینه باشد.

بررسی خط سیر داستان نشان می‌دهد، گه موارد ذیل زمینه را برای عدم توفیق طرح گردشگری سبز جهت پایداری همه جانبه توسعه فراهم می‌سازد:

❖ مشارکت ندادن مردم و بخش خصوصی در فرایند تصمیم‌گیری؛

❖ عدم حمایت کافی بخش دولتی از بخش خصوصی؛

❖ عدم انجام تحقیقات همه جانبه، کل‌نگر، آینده‌نگر و سیستماتیک.

یافته‌های پژوهش

پژوهش حاضر به روش تحقیق کیفی صورت گرفته است و روش‌های کیفی، جایگاهی کانونی در پژوهش‌های اجتماعی دارند (سیلورمن، ۱۳۷۹: ۱). پژوهش‌گر کیفی براساس این باور، که واقعیت، کلیتی است غیرقابل تقسیم، به بررسی کلّ فرآیند می‌پردازد (خوی نژاد، ۱۳۸۰: ۱۱۰) و به این دلیل که خود را به جای دیگران قرار می‌دهد (دلاور، ۱۳۸۵: ۲۵۹) می‌تواند رفتارهای اجتماعی جامعه‌ی مورد مطالعه را درک کند.

یافته‌های پژوهش حاضر به قرار زیر می‌باشد:

جدول شماره (۲): مفهوم سازی داده‌های حاصل از پژوهش (کد گذاری باز)

ردیف	مفاهیم	کد
۱	نامناسب بودن خدمات رفاهی و خدماتی مخصوص گردشگران	m.1
۲	نامناسب بودن خدمات بهداشتی مخصوص گردشگران	m.2
۳	افزایش تدریجی ناهنجاری‌های اجتماعی*	m.3
۴	نرخ بالای مهاجرت	m.4
۵	عدم تمایل بخش خصوصی جهت سرمایه گذاری*	m.5
۶	کمبود زیر ساخت‌های مناسب	m.6
۷	تغییر کاربری اراضی*	m.7
۸	افزایش قیمت زمین	m.8

m.9	تخریب بخش‌هایی از قنات و کاهش آب قنات	۹
m.10	عدم هدایت مناسب روان آبها بعد از بارش باران*	۱۰
m.11	کمبود اعتبارات دولتی	۱۱
m.12	عدم وجود بازار مناسب برای فروش محصولات دامی و باغی	۱۲
m.13	عدم امکان فروش محصولات صنایع دستی	۱۳
m.14	عدم وجود اقامتگاه یا کمپ‌های اقامتی مناسب	۱۴
m.15	عدم همکاری سازمان‌ها و ارگان‌های دولتی به ویژه اداره میراث فرهنگی و گردشگری*	۱۵
k.1	ناکافی بودن اطلاع رسانی به عموم مردم	۱۶
k.2	وجود بعضی از ناهمخوانی‌های اعتقادی و فرهنگی جامعه‌ی میزبان با گردشگران	۱۷
k.3	عدم وجود ساختار نهادی و مدیریتی کارآمد	۱۸
k.4	ضعف زیر ساخت‌های حمل و نقلی مناسب	۱۹
k.5	کمبود اطلاع رسانی و تبلیغات*	۲۰
k.6	آلودگی‌های زیست محیطی	۲۱
k.7	تخریب پوشش گیاهی بومی روستا	۲۲
k.8	مشارکت نکردن زنان در طرح گردشگری سبز*	۲۳

*: نشان دهنده‌ی کدهای دلالت انگیز است

منبع: یافته‌های پژوهش

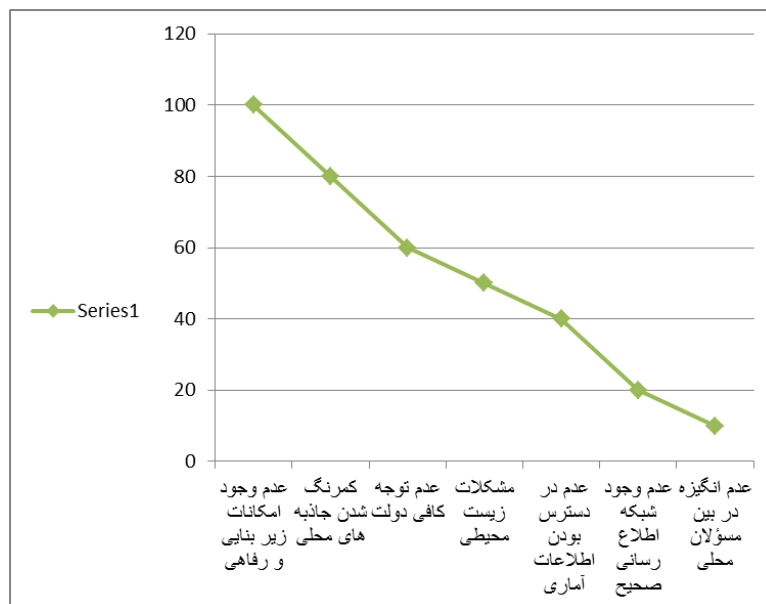
جدول شماره (۳): طبقات گسترده و خرده طبقات حاصل از مفاهیم (کد گذاری مفاهیم)

طبقات گسترده	خرده طبقات
عدم دسترسی بودن اطلاعات آماری	عدم اطلاع آماری مناسب از تعداد گردشگران به ویژه در فصول بهار و تابستان
	مشکلات آمار گیری به دلیل عدم آگاهی و عدم وجود احساس نیاز در بین مسئولین
عدم انگیزه در بین مسئولان محلی	مهارت پایین دهیار
	عدم همکاری مسئولان عالی‌رتبه شهرستان با مسئولان محلی
عدم توجه کافی دولت	تعدد مراکز تصمیم گیری و انجام فعالیت‌های موازی
	عدم پیگیری مسئولین میراث فرهنگی و گردشگری شهرستان
	عدم آگاهی مسئولین از اهمیت گردشگری سبز و پتانسیل روستای توجال در این زمینه
عدم وجود امکانات زیر بنایی و رفاهی	عدم وجود محل اقامت یا اسکان مناسب
	عدم وجود سرویس‌های بهداشتی عمومی
	عدم وجود بازارهای فروش محصولات دامی و باغی
	عدم وجود فروشگاه برای فروش محصولات صنایع دستی
	نامناسب بودن خدمات رفاهی
عدم وجود شبکه اطلاع رسانی صحیح	عدم تبلیغات مناسب در سطح منطقه‌ای و ملی
	نبود تابلوهای تبلیغاتی در سطح شهرستان یا در ابتدای روستا
کم‌رنگ شدن جاذبه‌های محلی	تغییر و تحول مراسم‌های سنتی شاد مثل عروسی‌ها
	تغییر و تحول مراسم سوگواری مثل ایام محرم
	تغییر و تحول در خوراکی‌های سنتی
	کم‌رنگ شدن فعالیت‌ها در حوزه‌ی صنایع دستی
	تغییر و تحول عمده در ساخت و معماری مسکن روستا
مشکلات زیست محیطی	تغییر کاربری اراضی و نابودی باغات انار و گردو
	عدم هدایت مناسب روان آب‌ها و تخریب آسفالت خیابان‌ها
	خشک شدن بخشی از قنات
	آلودگی منابع آب و خاک

منبع: یافته‌های پژوهش

طراحی و اعتبار مدل

داده‌های به دست آمده در طی فرایند پژوهش در این مرحله به تئوری یا مدل تبدیل می‌شوند که دریافت پژوهشگران از مراحل مختلف این نظریه در پژوهش حاضر سبب شکل‌گیری مدلی شد که به صورت ذیل می‌باشد:

شکل شماره (۱): نمودار مقوله‌ها در کد گذاری انتخابی

منبع: یافته‌های پژوهش

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که از جمله عوامل مؤثر بر توسعه و گسترش توریسم سبز در روستای توجال عدم وجود ساختارهای زیربنایی و امکانات رفاهی می‌باشد که از طریق بازنگری در نحوه سیاست گذاری و برنامه‌ریزی و ایجاد بستر مناسب جهت فعالیت بخش خصوصی و تخصیص اعتبار در جهت توسعه‌ی منابع، زیر ساخت‌ها و امکانات (جهانیان، ۱۳۸۹: ۷۲) راهبردی است که می‌توان برای بهبود وضعیت زیر ساخت‌ها پیشنهاد کرد و باید در نظر داشت که گردشگری سبز، یک الگوی جدید اقتصادی برای روستا می‌باشد لذا باید زمینه‌های استفاده همزمان و تلفیقی از سرمایه گذاری نهادها و سازمان‌های دولتی و خصوصی به ویژه در زمینه‌ی ارائه خدمات اسکان مناسب، ایجاد بازارهای محلی فروش محصولات دامی و باغی و صنایع دستی تقویت گردد تا زمینه‌های مناسب برای افزایش مدت زمان حضور مسافران عبوری در این مناطق (Hall & page, 1999, p:183) فراهم گردد. تامین شبکه به هم پیوسته دسترسی‌ها بین نواحی بالقوه جاذبه‌های طبیعی، تاریخی و فرهنگی همراه با بازاریابی، تبلیغات و اطلاع رسانی در توسعه‌ی این نوع فعالیت اقتصادی نوین ضروری به نظر می‌رسد. در مواردی که مدیریت گردشگری خارج از کنترل و بدون تعامل با جامعه‌ی میزبان عمل کند، به علت عدم درک شرایط محلی، فرهنگ و سنت‌های محلی، شرایط ناپایدار پدید می‌آورد (page and Connell, 2009: 389). لذا حضور اهالی در تمامی مراحل برنامه‌ریزی جهت توسعه گردشگری سبز در این روستا یکی از راهبردهای کلیدی و مهم می‌باشد.

منابع

- ادیب حاج باقری، محسن و مهوش صلصالی (۱۳۸۲). روش‌های تحقیق کیفی، انتشارات بشری
- ارجمندنیا، اصغر (۱۳۷۳). برنامه‌ریزی توسعه مراکز اسکان روستایی، اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال دوم
- استراس، آنسلم و جولیت کوربین (۱۳۸۵). اصول روش تحقیق کیفی، مترجم: بیوک محمدی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، چاپ اول
- پاپ زن، عبدالحمید (۱۳۸۲). طراحی مدل تلفیقی دانش بومی و رسمی به منظور دستیابی به رهیافتی سامانه‌ای - مشارکتی در شهرستان کرمانشاه، رساله دکترای تخصصی دانشگاه تهران
- جهانیان، منوچهر و ابتهال زندی (۱۳۸۹). بررسی پتانسیل‌های مناطق کویری و بیابانی مناطق اطراف استان یزد با استفاده از الگوی تحلیل SWOT، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، شماره ۷۴، صص ۶۱-۷۴
- خوی‌نژاد، غلامرضا (۱۳۸۰). روش‌های پژوهش در علوم تربیتی، تهران، سمت، چاپ اول
- دلاور، علی (۱۳۸۵). مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، رشد، چاپ پنجم
- سیلورمن، دیوید (۱۳۷۹). روش تحقیق کیفی در جامعه‌شناسی، ترجمه: محسن ثلاثی، تبیان، چاپ اول
- شارپلی، ریچارد (۱۳۸۰). گردشگری روستایی، مترجم: رحمت ا. منشی زاده و فاطمه نصیری، نشرمنشی
- قبادی، پرستو و همکاران (۱۳۹۱). واکاوی محدودیت‌ها و مشکلات توریسم روستایی با استفاده از تئوری بنیانی، مجله جغرافیا و آمایش شهری - منطقه‌ای، شماره ۵، صص ۸۹-۱۰۴
- های، ایان (۱۳۹۱). روش‌های تحقیق کیفی در جغرافیای انسانی، مترجمین: پور احمد، احمد و محمد اسکندری نوده، سمت
- Bulter, Richard (1992). Problems and issues of integrating tourism development, contemporary issues in tourism development, Rutledge.
- Chamberlain, K. (1999). Using grounded theory in health psychology. Dans M. & k. Chamberlain (Eds.), Qualitative health psychology, theories and methods, (pages: 183-201, LONDON, sage
- Hall, C.M. And S.J. Page (1999). The Geography of Tourism and Recreation Environment, Place and Space, London: Rutledge
- 15-page, S., Connell, J. (2009). Tourism: Modern synthesis, Cengage, UK, LONDON
- Sazbo, Bernadett (2005). Rural tourism as alternative income sources for rural area so long the hortob agy a center for international research, Vol 29. No: 11
- Strauss, A, Corbin, J. (1998). Basis of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory. 2nd edition). LONDON, sage
- Wood, k., and House, s. (1991). The good tourist: a worldwide guide for the green traveler, London

Survey and scrutiny of green tourism development at TOCHAL village (Pakdasht Township)

Masoumeh Pazoki*

Assistant Prof. Dept. of Geography, Payam-e-Noor University

Mokhtar Yourdkhani

Assistant Prof. Dept. of Geography, Payam-e-Noor University

Abstract

Making job and income are two important parameters which Rural development policy makers and planners discuss about them and if geographical environment be more dynamic and more stable then economic structure of village will be varied and vivacious. We believe that varied economic activities, stability of environment and safekeeping of life diversity have been impressed by Green tourism then in this paper, we have paid attention to survey and scrutiny of green tourism development at Tochal village (Pakdasht township) via quality research method and Grounded theory. Synthetic method (documental–survey) has been used in order to data gathering because of analyzing. For this purpose, we have used interview, partnership and un-partnership observation and photography and shoot beside documental study. Terminal phenomenon has been reflected to interaction between local people and tourists, commutation of proximate action of tourist's composer attendance to rupture action. Casual conditions, meddlesome conditions, utilization strategies and some of results of this action change are: A) casual condition: decrease of norms of transaction act, emigration; B) meddlesome conditions: when wee benefits have precedence then rural land use will be changed; C) strategies: change of life structure, change of village texture, low vim for economic problems and D) results: Non-development of village, retardation of growth for self- reliance and self- credence.

Keywords: Green tourism, grounded theory, TOCHAL village, varied economy, rural sustainable development

---

Received Date: 14 January 2015

Accepted Date: 25 February 2015

---

* (Corresponding author) masomepazoki@yahoo.com